

Številka: 544-01-1/2019/1
Ljubljana, 9. 12. 2019

Gospod
Alojz Kovšca
predsednik Državnega sveta

Zadeva: Pobudi v zvezi s poenostavitvijo postopka postavitve skrbnika otrokom s posebnimi potrebami po dopolnjenem 18. letu starosti

Na podlagi 66. in 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) predlagam, da se na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Ministrstvo za pravosodje naslovi naslednji pobudi:

- 1. Postopek postavitve skrbnika otrokom s posebnimi potrebami po doseženem 18. letu starosti naj se poenostavi in stroškovno razbremeni na način, da se namesto pregleda izvedenca medicinske stroke iz prvega odstavka 62. člena Zakona o nepravdnem postopku kot podlago za odločitve o postavitvi skrbnika upošteva že zbrano dokumentacijo o zdravstvenem stanju osebe, ki se jo postavlja pod skrbništvo.**
- 2. Z namenom preprečevanja morebitnih zlorab poenostavljenega postopka iz prejšnje točke naj se podrobneje določi kriterije, ki morajo biti izpolnjeni za izvedbo tovrstnega postopka (npr. opredelitev, da se postopek lahko uporabi le v primeru otrok s težjo in težko motnjo v duševnem razvoju po dopolnjenem 18. letu starosti ...).**

Obrazložitev:

V skladu s 152. členom Družinskega zakonika (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19 in 67/19 – ZMatR-C) starševska skrb preneha s polnoletnostjo otroka, ko slednji dopolni 18 let ali če pridobi popolno poslovno sposobnost pred polnoletnostjo (s sklenitvijo zakonske zveze; s tem, ko postane roditelj in doseže tako telesno in duševno zrelost, da je sposoben za samostojno življenje). Navedeno prenehanje starševske skrbi velja tudi za starše otrok s posebnimi potrebami, ki niso sposobni skrbeti zase, ko slednji dopolnijo starost 18 let.

Družinski zakonik v 262. členu določa, da se osebo, ki zaradi motnje v duševnem razvoju ali težav v duševnem zdravju ali drugega vzroka, ki vpliva na zmožnost razsojanja, sama brez škode zase ni sposobna poskrbeti za svoje pravice in koristi, postavi pod skrbništvo in se ji imenuje skrbnika. O slednjem odloči sodišče, pri tem pa določi obseg skrbnikovih obveznosti in pravic. Za skrbnika odrasle osebe se v skladu s 64. členom Zakona o nepravdnem postopku lahko imenuje center za

socialno delo ali katero drugo fizično ali pravno osebo, na podlagi mnenja centra za socialno delo. Sodišče lahko v okviru postopka za postavitve osebe pod skrbništvo na podlagi 265. člena Družinskega zakonika pred končno določitvijo skrbnika določi osebi začasnega skrbnika.

Postopek za postavitve odrasle osebe pod skrbništvo se v skladu s 57. členom Zakona o nepravdnem postopku (Uradni list RS, št. 16/19) začne na predlog centra za socialno delo, državnega tožilca, zakonca ali osebe, ki z osebo, ki naj se postavi pod skrbništvo, živi v dalj časa trajajoči življenjski skupnosti, ali njenega sorodnika v ravni črti in v stranski črti do drugega kolena. Predlog za določitve skrbnika lahko vložijo tudi oseba, o kateri bo sodišče vodilo postopek, če je sposobna razumeti pomen in pravne posledice svojega predloga. Zakonita udeleženca v postopku za postavitve odrasle osebe pod skrbništvo sta center za socialno delo, tudi kadar ni predlagatelj postopka, ter začasni skrbnik osebe, ki se ji določa skrbništvo, če je bil osebi postavljen na podlagi določb Družinskega zakonika.

V skladu z določbami Zakona o nepravdnem postopku naj bi sodišče v postopku za dodelitev skrbnika odrasli osebi slednje zaslišalo. Slednje je v skladu z drugim odstavkom 61. člena Zakona o nepravdnem postopku možno izvesti tudi tam, kjer oseba biva, če se oseba zaradi svojega zdravstvenega stanja ne more udeležiti naroka, ki ga določi sodišče. Prav tako v skladu z 62. členom Zakona o nepravdnem postopku sodišče odredi, da osebo, ki se jo postavi pod skrbništvo, pregleda izvedenec medicinske stroke, pri čemer stroške postopka nosi predlagatelj postopka.

V primeru, ko so predlagatelji postopka starši otrok s posebnimi potrebami, opozarjajo na to, da morajo za navedeno izvedenstvo plačati visoke stroške (okrog 500 evrov), kljub temu, da so otroka že skozi pretekla leta podrobno spremljale in ocenjevale različne komisije, zaradi česar so o njegovem zdravstvenem stanju ter njegovih možnostih poskrbeti za svoje pravice in koristi že na voljo številna strokovna mnenja in odločbe. Pri tem se zastavlja vprašanje, če se ne bi dalo navedenega postopka, v primerih, ko iz že obstoječe dokumentacije jasno izhaja, da gre za osebo, ki po dopolnitvi 18 let starosti ne bo sposobna skrbeti zase, pravico do skrbnika priznati brez dodatnih stroškov izvedenskega postopka in obremenjevanja družine s še enim dodatnim napornim postopkom.

Da bi se omejilo možnosti zlorabe uporabe poenostavljenega postopka določitve skrbnika za otroke s posebnimi potrebami, bi bilo seveda treba temu primerno določiti jasne kriterije, za katere skupine otrok s posebnimi potrebami se navedeni postopek lahko uporabi (npr. za otroke s težjo in težko motnjo v duševnem razvoju).

V skladu z 239. členom Družinskega zakonika je namen skrbništva za odrasle osebe varstvo njihove osebnosti, ki se uresničuje predvsem z urejanjem zadev, ki jih te osebe ne morejo narediti same, ter s prizadevanjem za zdravljenje in usposabljanje za njihovo samostojno življenje. Namen skrbništva je tudi zavarovanje premoženjskih in drugih pravic ter koristi posameznikov. S tega vidika bi kazalo že v fazi postopka postavitve skrbnika osebi z motnjo v duševnem razvoju ali težavami v duševnem zdravju zagotoviti, da se je oziroma njene družine ne bi obremenjevalo z nepotrebnimi dodatnimi stroški in sodnimi postopki.

Državni svetnik
Tomaž Horvat, l.r.

